

תערוכה: העירונית מתמודדת עם הפילוג בקיבוצים

מצוידת במגזרות נייר ובחפצים ישנים, מציגה נעה יקותיאלי בגלריה בגבעת חיים איחוד מיצג רב רושם על הפילוג בתנועה הקיבוצית ועל הזיכרון שנשאר בחיים

קרני עם-עד

פורסם: 08:53, 12.05.13

שתף

הפילוג בתנועה הקיבוצית נכמעט לא בא לידי ביטוי אמנותי-ספרותי מאז התרחש בתחילת שנות החמישים של המאה שעברה. נדמה כי השבר האישי והחברתי הנורא, שקרע קיבוצים לשניים והפריד בין משפחות רק על שום עמדתן הפוליטית הסותרת, התקשה לעטות על עצמו חזות אותנטית או דרמטית יותר מזו שהתרחשה במציאות - דבר הנחוץ ליצירת אמנות באשר היא.

עוד על הפילוג בתנועה הקיבוצית:

- הפילוג האלים בקיבוץ עין חרוד
- הולדה שהפילוג זהה מבינה
- עוד סיפורים קיבוציים בעמוד הפייסבוק של "דעות הקיבוץ"

מי שמבקשת להתמודד עם הפילוג 61 שנה לאחר התרחשותו, בדרכה מרחיקת העדות, היא האמנית נעה יקותיאלי, בת 23, נטולת שורשים קיבוציים או קרובי משפחה שעברו את המשבר.

הרעיון להציג תערוכה בשם "1952" (שנת הפילוג הגדול) עלה בראשה רק בעקבות הזמנה שקיבלה לפני כשנתיים מאוצרת הגלריה בגבעת חיים איחוד, חנוש מורג, להציג שם תערוכת יחיד. יקותיאלי, שעובדת הרבה עם מגזרות נייר גדולות ממדים וחפצים מטופלים, החלה לקושש מידע על הדברים שאירעו ואובייקטים נוסטלגיים מבתי חברים משני הקיבוצים (גבעת-חיים איחוד ומאונת), כמו גם מ"מולהלו", חנות הי"ד שנייה של מורג, ויצרה בעזרתם מיצג רב רושם.

על אחד הקירות הדביקה אובייקטים מוקטנים המזוהים מיידית עם הקיבוץ הישן: שולחן אוכל, שעון מעורר, מחוך נשי, צלחת וסכ"ס, מצלמה חבוטה, קופסת סיגריות, החפצים מופרדים באמצעות רצועת בד בגווני לבן-אדום ושורת כפתורים. כך, ללא נוכחות אנושית כלשהי, ביטאה באופן חד ומכמיר לב את הפילוג הרה הגורל.

על קיר נוסף מציגה נעה מגזרת נייר גדולה של נוף אורבאני כאוטי, שעבר סוג של צונאמי, ובו פעורים "חורים" גדולים המצביעים על חסר וריק שנשאר מאחור. בקיר שמנגד תלתה חפצים שונים (תקליט ויניל, כפות עץ, סיר בישול, מכסה שקוף) שכאילו נקערו מהציור המשובש, והם בעצם יצרים מעין קפסולת זמן.

דברים פיזיים ויומיומיים שנלקחו לאחר הפילוג, שבעצם מספרים חלק מהסיפור, משמשים כ"עדות אובייקטיבית". בטבורה של הגלריה הציבה האמנית כלי קיבול שונים, גדולים וקטנים. "האם נוכל להכיל את השונה והאחר?" היא שואלת,

"האם נכיל את עמדתו הנוגדת את זו שלנו? והזיכרון... האם יוכל להכיל את כל אלה?"

חורים בזיכרון הקיבוצי

חלל התערוכה, החורים בסיפור ובזיכרון יצרים את היש צילום: ברק ברינק

נעה יקותיאלי, "מעלה שאלות" צילום: קרני עם-עד

"1952", עבודה של נעה יקותיאלי (צילום: ברק ברינק)

בשבת (27.4) התקיים בגלריה מפגש חברי קיבוץ (חכם המכריע מ"האיחוד") עם נעה יקותיאלי והאוצרת חנוש מורג. במפגש אמרה יקותיאלי, בין השאר: "העבודות שלי, בשנים האחרונות, מתמקדות בזיכרון שמתקיים בחיים. אני בודקת את התוקף של אותו זיכרון, כיצד הוא משתנה על פי הצרכים הרגשיים והחברתיים שלנו, מה אנחנו יכולים לשמר ומה להכיל, או לא."

"ברגע שמתובים ומשמרים זיכרון - למעשה מעבדים אותו, מעגלים פינות. אין דרך אותנטית או אובייקטיבית לתאר במדויק את מה שקרה. המיקום של הגלריה בגבעת-חיים איחוד קבע את המהות של התערוכה, זה אחד המקרים היחידים בו אני מביאה נכמעט את עצמי אלא את סיפור המקום."

"לא שמעתי קודם לכן על הפילוג, אין לי זיכרון ממנו, ולכן הלכתי על ביטוי של עקירה, פיצול, נתק, חורבן, פרידה. אני מעלה שאלות יותר מאשר מציגה תשובות. החפצים הם המספרים בדרכם את המשבר, ולא אלה שעברו אותו. הדיבור של התערוכה הוא בלשון 'אנחנו' ולא 'אני'."

מדוע את מתמקדת בטכניקת חיתוך הנייר?

נעה יקותיאלי: "יש למגזרות הנייר היסטוריה ארוכת שנים, החל מסין והמזרח, דרך יודאיקה יהודית, גם בקיבוצים עסקו במגזרות, אם כי יותר כפן של קישוט ואיור. אני אוהבת בטכניקה הזו את הקיום של המושג 'זמניות'. כמו בחיים, חותכים ואין דרך חזרה. אפשר רק להחסיר וקשה להוסיף. החסר, האין, החורים בסיפור ובזיכרון, יצרים בעצם את היש, את הסיפור ואת מה שנשאר למרות זאת."

"אבל העיקר במגזרות הוא הפן הדואלי שמתקיים בהן. מצד אחד מדובר בחזות רבת יפי,"

מצד שני בגוונים של שחור ולבן. מחד זה מאוד אסתטי, מאידך העבודות שלי לעיתים מאופיינות בתכנים של הרס וקושי. לקחתי תמונה מהקיבוץ, בזמן הפילוג, והעברתי אותה לנייר. כך הפכה סצנה של בניית מוסד ציבורי כלשהו למשל על הרס ושיקום. הנייר התחנן מהווה שרידים, מזכרות מהנייר השלם."

בקיצ הקרחב יתקיים בתל אביב יריד "צבע טרי", בו מציגים מדי שנה עשרות אמנים במרחב הציבורי. נעה יקותיאלי מתכוונת לנייד את התערוכה "1952" לחלל שהוקצה

לה כפריקט מיוחד בירד, בשיתוף עם גלריית הבית שלה, "ארטסטיושן" - אבל גם היא תוהה בינה לבין עצמה אם המיציב יובן כהלכתו בתל אביב כמו שהוא מתפענח בגבעת-חיים איחוד.

"בתל אביב", היא אומרת, "גם יפיע טקסט פרשני יותר שישים את התערוכה בקונטקסט הנכון. גם לי ברור שתבירי הקיבוץ מסוגלים להזדהות עם תכני העבודות ולהבין אותם יותר מאשר אחיהם בתל אביב. אבל ממש לא משנה לי אם הצופה יקח את העבודות לחיים שלו. הרי כולנו חווים משברים ופרידות בחיים, ועל זה אני מדברת."

התערוכה בגבעת-חיים איחוד תינעל ב-17.5.

פרסומת

רוצים להפתיע במתנה?

חדש! GIFT CARD, קלאסי

